Кошт паштовай перасылкі аплачана агулам.

№ 11 Чацьвер, 7 Жніўня 1924 г. Год I.

ГРАМАДЗКІ ГОЛАС

Выходзіць два разы ў тыдзень. Цана нумару 15 грошай.

Падпісная цана на 1 месяц 1 злоты 20 гр. За граніцу ўдвая даражэй.

Адрэс Рэдакцыі і Адміністрацыі: Вільня, Людвісарская вул. дом № 4. (Wilno, Ludwisarska 4). Рэдакцыя адчынена ад 10—2 гадз. Рэдактар прымае ад 11—1 гадз. удзень, апрача сьвятаў.

Цана абвестак на 1 стар. — 15 гр. за радок пэтыту: у тэксьце — 10 гр. на апош. стар.— 5 гр.

Аб праваслаўнай царкве.

Пытаньне, якое мы сягоньня зачапляем, зьяуляецца вельмі балючым у межах Польскае Рэспублікі.

Навет вельмі консэрватыуная польская прэса няраз аб ім пісала, а у Сойме і, нарэшце, у Сенаце, праваслауныя парлямэнтарыі — беларусы, украінцы і адзін-адзіны пасол-расеец неаднакроць даводзілі ненармальнасьць палажэньня праваслаунае царквы у Польшчы.

Ня будзем шмат гаварыць тутака аб фактах, даволі ужо усім вядомых, як умешваньне у царкоуныя справы нават самых найменшых прадстаунікоу адміністрацыйнае польскае улады, адбіраньне цэркваў пад касьцёлы і г. д., бо проці гэтакіх факту не запярэчыць ніводзін чалавек са здароваю галавою — яны, гэтыя факты, — існуюць.

І ня будзе ніякага дзіва, калі існаваць будуць далей, дзеля таго, што парадачная часьць віны ляжыць на самой няраз пакрыуджанай праваслаунай царкве.

Об'ектыуна гледзячы на справу, трэба узяць пад увагу недалёкую мінуушчыну гэтае царквы, калі яна была паслухняным інструмэнтам у руках расейскага самадзяржауя, а таксама трэба унікнуць у прычыны яе *фактычнага* палажэньня у Польшчы цяпер.

Чым была праваслауная царква, напрыклад, для беларусау у расейскія часы?

Чым яна зьяуляецца для нас цяпер?

Трэба агаварыцца, што на Украіне пазыцыя праваслаунае царквы заусёды была крышачку йнакшаю у сэнсе адносін яе да *нацыянальнага украінскага духу*, чымся у нас.

Там усе-ж такі ня было абсолютнага, непранікальнага кітайскага муру паміж народам з аднаго боку, а духавенствам і народным настауніцтвам — з другога.

У нас, у Беларусі асабліва якраз тут у Заходняй, роля праваслаунае царквы пры маскоускім царызьме проста такі ня варта ніякіх словау, каб не прагаварыцца ды не сказаць *моцных* словау.

Роля царквы у русыфікатарскай маскоускай палітыцы не падлягае запярэчаньню настолькі сама, як не падлягае запярэчаньню яе цяперашняе ненармальнае палажэньне, яе крыуды й балячкі.

У расейскі пэрыяд гісторыі Беларускага Народу таксама, як і сягоньня, праваслаунае духавенства у Беларусі было і ёсьць *чужым*, а навет і *варожым* нацыянальнаму беларускаму руху.

Яно не хацела, ці не магло зразумець *сьвятасьці права* Беларускага Народу заставацца самым сабою.

Праваслаунае беларускае духавенства у сваёй масе было тым эвангельскім «сьлепорожденным», аб якім само яно найлепей ведае.

Розьніца паміж эвангельскім сьлепнем і нашым духавенствам толькі адна: аб праваслауным духавенстве нашым нельга сказаць так, як казау Хрыстос аб сьляпым, а ласьне — «ні ён не вінават і ні бацькі яго».

Бо калі заглянем у даунейшы польскі пэрыяд беларускае гісторыі, дык пабачым, што *бацькі* нашых праваслауных духоунікау умелі тады быць для народу тым, чым быць павінны былі.

Тады, арганізованая у магутныя брацтвы, праваслауная царква, з гонарам служачы сваёй высокай місіі, бараніла як магла *свой* народ ад шкадлівага асымілятарскага палітычнага курсу даунейшай Польшчы, якая была чысьцейшым гаспадарствам шляхты, а не демакратыі.

Шкода толькі, што пазьней пад жандарскаю пятою царызму, брацтвы у праваслауных прыходах хоць і засталіся фармальна, але ані ужо не працівіліся асымілятарскай палітыцы цароу.

Маскоускі дух у беларускім праваславі, ня выйшаушы з яго аж дасюль, забіу жывую еднасьць пастырау з іхнімі духоунымі авечкамі, і дух гэты дау тое у царкоунай справе, што цяпер ёсьць.

А можа быць і горай. Бо, як гэта ні дзіуна, а сярод каталіцкага беларускага духавенства мы бачым, хоць і слабое яшчэ, але ужо *пэунае* нацыянальнае прабуджэньне, у той час, як сярод большасьці праваслауных «батюшек» падаунейшаму пануе нацыянальная сьлепата ды навек памёршы трахгаловы кумір «православія, самодержавія і... *русской* народности».

Рускай, у даным выпадку мы разумеем, як *маскоускай* народнасьці. Самадзяржауя—таксама ня іншага. Дый праваслауя гэткага-ж самага.

І вось праз гэта стаіць праваслауная царква сярод беларускай народнае гушчы, бы тая бясплодная смакоуніца, бо сокі для свайго існаваньня вычарпала, бо крыніцаю гэтых сокау перастау быць беларускі народ ужо дауно, а штучныя крыніцы незаусёды настолькі верныя, як народныя масы, як іхняя нацыянальная душа.

Праваслауныя айцы-іерархі падаунейшаму, па старой прывычцы сваёй хочуць быць інструмэнтам дзяржаунае улады, махнуушы навет рукою на непарушныя дауней каноны.

А радавое праваслаунае духавенства, трапіушы у чужы яго расейскаму духу й выхаваньню дзяржауны арганізм ня хоча ці ня ведае, як падыйсьці да сваіх пасомых стадау, каб паставіць свой аурорытэт на пажаданую вышыню.

Раней гэты аурорытэт апіраўся на усемагутным апараце расейскага дзяржаунага арганізму, цяпер можа узрастаць і набіраць моцы толькі з вечна жывое, невычарпальнае народнае душы.

А дзеля таго, што *душою кожнага народу зьяуляецца яго родная мова,* дык з яе якраз і пара ужо нашаму праваслаунаму духавенству пачаць прыводзіць у парадак свае духоуныя справы.

Хто мае вушы каб чуць — хай чуе!

Хто аканчальна змаскалеу, той паранейшаму застанецца у пазыцыі бясплоднае смакоуніцы, чакаючы паутарэньня цуда якраз аж да самага другога прыходу Хрыста на Зямлю, калі думаць аб тым, як пасьвіць сваё духоунае стада, напэуна ужо будзе позна.

Напад на Стоўпцы.

Апошнія тэлеграмы прынесьлі трывожныя весткі аб нападзе на м. Стоўпцы. Уноч з 3 на 4 жніўня, у 12 гадз. 30 м. налётчыкі, азброеныя гранатамі, стрэльбамі і кулямётамі ў ліку 150 чалавек, ўчынілі напад перш на мястэчка, а затым на станцыю чыгункі. У мястэчку налётчыкі перш заняліся рабункам банку, дзе, разьбіўшы касы, забралі ўсе грошы. Адтуль перайшлі да стараства, дзе зрабіўшы перапалох, ранілі дзяжурнага вурадніка. Далей абрабавалі пошту і разграмілі пастарунак паліцыі.

З мястэчка рабаўнікі перайшлі на чыгуначную станцыю; там яны найперш заняліся ізаліроўкай станцыі: перарэзалі ўсе драты навокал, а тэлеграфістага, каторы падаваў трывожныя тэлеграмы у Стоўпцы і Гарадзею, моцна ранілі.

Стаўпецкі стараста Чапскі паведаміў вайсковыя і паліцэйскія ўлады ў Гарадзеі і Баранавічах, каторыя зараз-жа выслалі падмогу: кампанію паліцыянтаў і эскадрон уланаў, якія з адумысным поездам прыбылі ў Гарадзею. Падзяліўшыся на дзьве палавіны, прыбыўшыя пусьціліся ў пагоню за налётчыкамі, адходзіўшымі з Стоўпцаў. Дагэтуль у стычках з прасьледаванымі загінула 9 паліцыянтаў і 10 цывільных; ад налётчыкаў забрана ў палон 3-х раненых і аднаго непашкоджанага, дзьве фурманкі з нарабаванымі рэчамі і 6 коняў. Прасьледаваньне ідзець далей.

Міністар унутраных справаў, адтрымаўшы аб усім гэтым паведамленьне, назначыў паседжаньне палітычнага камітэту Рады Міністраў.

Аб гэтым здарэньні паведамлены ўсе старасты і суседнія ваяводзтвы. На ўсім абшары ваяводзтва ўсё ў вострым пагатове. Сам п. ваявода выехаў у Стоўпцы. Агульнае кіраўніцтва прасьледаваньнем бандытаў прыняў на сябе камандзер 9 брыгады кавалерыі. З Навагрудку выехаў у Стоўпцы ваявода ў таварыстве цывільных уладаў.

Паводлуг апошніх вестак, вынікамі стычак з налётчыкамі было адабраньне у іх яшчэ двух кулямётаў, пяцёх аўтаматычных стрэльбаў і трох гранатаў.

Уцякаючы аддзел падзяліўся на 4 ўзводы; аднаму з іх удалося перайсьці радавую граніцу каля Коласава.

Прасьледавацеляў на радавай граніцы спаткалі густымі стрэламі.

ПА СЬВЕЦЕ.

Паўстаньне у Бразыліі.

Ужо некалькі тыдняў тэлеграмы паведамлялі аб паўстаньні ў Бразыліі, аднэй з рэспублік Паўднёвае Амэрыкі.

Паўстаньне, некалькі дзён назад, скончылася паражэньнем рэволюцыянэраў і перамогаю фэдэральнага ўраду.

Грунтам хатняе вайны ў Бразыліі зьяўляюцца церш за ўсё вялізныя нацыянальныя розьніцы, што дзеляць бразыльскае насяленьне на шмат галін. Гэтыя розьніцы маюць куды большае значэньне ў Бразыліі, чымся ў Злучаных Штатах Паўночнай Амэрыкі, таму што эмігранты аднае й тае самае нацыянальнасьці сяляцца тут звычайна ў адных і тых самых провінцыях, творачы шчыльныя тэрыторыяльныя блёкі. Пераважным народам

у Бразыліі зьяўляюцца Партугальцы, якія гэтак сама, як у Злучаных Штатах англа-саксонская раса, зьяўляюцца зародкам асобнага бразыльскага народу, павялічанага яшчэ мэтысамі (партугальска-індыйскімі мяшанцамі).

Побач з Партугальцамі ўжо ў палове XIX сталецыя пачынаюць калянізаваць Бразылію грамады эмігрантаў іншых нацыянальнасьцяў, а лесьне Італьянцы і Немцы. Провінцыяй, у якой, галоўным чынам, асядалі Італьянцы быў штат Сан-Паўлё, дзе цяпер іх ёсьць каля **2-х** мільёнаў і дзе яны складаюць 60% усяго насяленьня. Гэткае вялікае італьянскае зграмаджаньне давяло да вытварэньня сэпаратыстычных тэндэнцыяў, асабліва з прычыны частых эканамічных розьніцаў паміж інтарэсамі Сан-Паўлё і іншых штатаў. Сан-Паўлё грае вялікую ролю ў палітычным жыцьці Бразыліі і часта процістаўлялася цэнтральнаму ўраду ў Рыо-дэ-Жанэйро, што было магчыма, дзякуючы фэдэралістычнаму ладу Бразыліі, якая зьяўляецца саюзам некалькіх штатаў, што маюць уласных прэзыдэнтаў і ўласныя провінцыяльныя ўрады. У сталіцы ўсяе рэспублікі Рыо-дэ-Жанэйро, зьбіраецца агульны парлямэнт і знаходзіцца фэдэральны ўрад.

Штат Сан-Паўлё найбагацейшы, таму што тут знаходзяцца сусьветна вядомыя плянтацыі кавы, якая зьяўляецца адным з галоўных вывазных бразыльскіх прадуктаў. Сталіца штату Сан-Паўлё—гэта места з 600 тысячамі насяленьня, якое адмініструецца хіба што найлепей ува ўсёй Паўднёвай Амэрыцы.

Нацыянальныя й эканамічныя розьніцы паміж Сан-Паўлё ды іншымі штатамі давялі да заўсёднае бяззбройнае барацьбы проці ўраду ў Рыо-дэ-Жанэйро і проці прэзыдэнта рэспублікі. Апошнімі часамі рэвалюцыйны настрой у Сан-Паўлё быў падбухтораны новымі прычынамі.

Некалькі гадоў назад бразыльскі фэдэральны ўрад запрасіў рознага роду загранічныя місіі дзеля арганізацыі дзяржаўнае адміністрацыі. Марская амэрыканская місія занялася марскімі справамі, француская вайсковая місія—сухапутнаю арміяю.

Нарэшце зьявілася ангельская місія, якая мела даць параду аб бюджэтнай роўнавазе. Ангельскія прапазыцыі кіраваліся да зьмяншэньня расходаў на армію і паліцыю, якой у Бразыліі вельмі шмат. Урад, слухаючы ангельцаў, пачаў звальняць са службы шмат людзей. Гэта й было тою іскраю, якая распаліла паўстаньне ў Сан-Паўлё. Грамадзяне штату Сан-Паўлё, абвясьцілі, што ўрад у Рыо-дэ-Жанэйро зьяўляецца некомпэтэнтным у справах паменшаньня арміі й паліцыі і запротэставалі проці ўмешваньня чужых місіяў у бразыльскае жыцьцё. Загарэлася паўстаньне, якое мела аканчальнаю мэтаю як быццам абвешчаньне незалежнае дзяржавы. У паўстанчыя рады ўступілі звольненыя фэдэральным урадам ваенныя, паліцыянты, а таксама мясцовыя каляністыя, сярод якіх было шмат былых італьянскіх салдатаў. Барацьба паўстанцаў з урадам была вельмі заўзятаю. Скончылася яна, паводлуг апошніх газэтных вестак, перамогаю ўраду і паражэньнем паўстанцаў.

ПАЛІТЫЧНАЯ ХРОНІКА.

У Польшчы.

— 2-га жніўня ваенны міністар гэн. Сікорскі прыняў у Міністэрстве Вайсковых Справаў сяброў турэцкае вайсковае місіі з гэнэралам Надзі-Пашою на чале.

— 1-га жніўня прымусова адпраўлены з Варшавы ў Стоўпцы сябры пасольства С. С. Р. Р. Казімір Кабецкі, Браніслаў Шыдлоўскі і Карусь Максімовіч. Яны скампрамітаваліся, як шпіёны.

— Міністар Працы і Грамадзкае Апекі п. Дароўскі падаў прашэньне аб адстаўцы, якая ня была прынята.

— У сувязі з увядзеньнем 10-ць гадзіннага рабочага дня ў Верхняй Сілезіі паўстаўшая там забастоўка рабочых цягнецца далей. Польскія і нямецкія прафэсыянальныя арганізацыі стварылі цэнтральны забастовачны камітэт, які мае 10 аддзелаў.

— Афіцыяльна абвешчана, што з 1-га жніўня ўва ўсёй Польшчы ўводзіцца табачны манаполь.

— У № 67 „Dziennika Ustaw" апубліканы закон 18 ліпня 1924 г. аб забесьпячэньні на выпадак безработцьця. Закон увайдзе ў сілу з 31 жніўня гэт. году.

— Кракаўскі працэс аб непарадках на вуліцах места ў лістападзе 1923 г. скончыўся апраўданьнем абвінавачаных у бунце. Засуджана толькі 6 падсудных за чыста - крымінальныя праступленьні.

— На мітынгу протэсту, скліканым у Варшаве ў мінулую нядзелю Польскаю Соцыялістычнаю Партыяю, прынята рэзалюцыя, якая трэбуе адмяніць распараджэньне аб ўвядзеньні 10 гадзіннага рабочага дня ў Верхняй Сілезіі, а таксама трэбуецца адстаўка Міністра Працы Дароўскага.

— „Nowa Reforma" ў заметцы „Рэха лістападовага працэсу" паведамляе, што ёсьць чуткі быццам усе афіцэры 3 уланскага палка замерваюцца падаць прашэньне аб звальненьні са службы.

— Газэты паведамляюць, што ў панядзелак 4-га жніўня ўвечары была перадана савецкаму паслу ў Варшаве нота па пытаньню аб нападзе на Стоўпцы.

За граніцай.

— Паводлуг вестак з Вены, конфлікт, які адбыўся на **грэцка - баўгарскай** граніцы, выклікаў моцнае ўзварушэньне ў Софіі і Афінах.

— 2-га жніўня адбылася рада кабінэту міністраў у **Нямеччыне** пад маршалкоўствам прэзыдэнта рэспублікі. Разглядалася галоўная проблема лёнданскай конфэрэнцыі і выпрацавана інструкцыя, як нямецкая дэлегацыя мае бараніць інтарэсы бацькаўшчыны.

— На паседжаньні **італьянскага** кабінэту міністраў Мусоліні зрабіў даклад аб лёнданскай конфэрэнцыі, пасьля чаго разглядаўся проект арганізацыі нацыянальнае міліцыі, якая мае быць арганізована на ваенны ўзор.

— У Рыме некалькі фашыстаў у форме міліцыі затрымалі савецкі самаход і прабавалі садраць чырвоны сьцяг. Самаход ехаў без пасажыраў. Паліцыя перашкодзіла фашыстам зьдзейсьніць іхні плян.

— **Эстонская** паліцыя зрабіла рад вобыскаў сярод фашыстаўскіх арганізацыяў у Рэвэлі, якія рыхтаваліся да дзяржаўнага перавароту.

— Вядомы нямецкі журналіст Грабоўскі, прыбыўшы нядаўна з С.С.Р.Р. ў Рыгу, прачытаў лекцыю аб будучым ладзе ў Расеі.

Як яму здаецца, дык уся радавая сыстэма зьяўляецца ўжо няжывою і ў будучыне адзіным дыктатарам зробіцца Троцкі.

— „Neue Freie Presse" паведамляе з Белграду, што **баўгарскі ўрад** змобілізаваў да дзейнае службы 3000 запасных салдатаў. Югаславянскі міністар загранічных справаў запротэставаў перад Антантаю проці гэтай мобілізацыі. Грэцыя як быццам таксама прылучыцца да гэтага протэсту.

ШЛЯХОЦКІЯ ГОСЬЦІ.

(Глядзі № 10 „Грам. Голасу").

Пілі гарэлку ды закусвалі, чым хто хацеў. Усяго было на стале; была вандліна ад колькіх гадоў „вэнджаная" і такая цьвёрдая, што трудна было адкроіць кусок і ня браў нож, ня бралі і зубы, бо як падмётка.

Яно і паказна і эканомна; была і квашаніна дужа смачная, капуста тушаная і ў сьмятане, агуркі, кілбасы беларуска-шляхоцкія, шынкі, парасяты, куры, індыкі і пара штукованых салам зайцоў.

Пасьля падалі колькі вялікіх місаў крупені, варанай са сьвінінаю, калдуны, бліны, зразы і, Бог ведае, якія яшчэ прысмакі...

Пілі ды елі шляхэткі і шляхцянкі, елі ды пілі, пытаючыся патаемна пальцамі у бруха — „Ці досыць, ці яшчэ?".

Зрабілося душна ў хаце... Вокны не маглі быць адчынены, будучы на зіму і лета наглуха забітымі. Гасьцей ахапіла паркасьць ад добрага і вялікага пачастунку.

Гаспадар чакаў гэтага момэнту; ўстаў першым з-за стала і агаласіў:

— Пшэпрашам, паночкі! Чым былі багаты, тым і дзяліліся, выбачайце!

Госьці загручэлі табурэтамі, засоўгалі зэдлікамі і пачалі падходзіць да пана і паненак Чуб-Цяпілаў і дзякаваць, цалуючыся...

Чуб-Цяпілы толькі і сыпалі ў адказ: — „няма за што".

Але скончылася гэта... Сталы і іншае хлам'ё рассунулі па кутках, хата зрабілася вольнай...

Завялі грамафон (які даўно чакаў на гэта, будучы на камодзе) і пайшлі ў танец... Хату адчынілі а і сені. З падворку пацягнула халодным паветрам і асьвяжыла ўсіх; ўсе пачулі сябе жывымі, рэзвымі, вясёлымі...

Міжы іншымі скакаў старанна з Няміранкай Мамэрт, хоць мешкавата выглядаў у танцы; Уршуля паміж маладых хлопцаў была ў модзе: сам Чуб-Цяпіла крывароты з ёю скакаў Лявоніху, адкінуўшыся неяк нагамі і галавой ад яе, а таліяй прыгарнуўшыся надта блізка, твар на бок скрывіўшы, прыпяваў нешта вясёлае і моцна тупаў нагамі. Яе муж, Стаська, ціха з старым Падлубінскім гутарыў аб палітыцы.

Пані Лычкоўская раду нейкую давала пані Жарабчысе, як лячыць уздутую жывёлу...

Гаворка, шум, гвалт, грукатаньне, скокі, сьпевы, грамафоннае грыпеньне, гопканьне — цягнулася далёка за поўнач... Весела было ўсім...

Пасьля яшчэ паставілі сталы пасярод хаты і паселі, а гаспадыні прынясьлі, як было дакляравана ў запрашэньні, бліны аўсяныя з гусіным шмальцам, кісель з маслам, яблыкі печаныя з салодкім малаком.

Кожны еў добра, ня слухаючы і ня пытаючыся навет бруха, бо кожны ведаў што дамоў ужо прыдзецца ехаць; скакаць ня трэба, дык няма патрэбы і лёгкім сябе трымаць, — не адставалі у гэтым перэкананьні ад іншых і паны Лычкоускія.

. . . .

Туп—туп, туп—туп... стучэлі падковамі конікі з Залычча, вязучы ў *калёсах* Мамэрта з маткай—паняй, і ў каламажцы, з-заду за імі, Уршулю з Стаськам.

Цёмна... Дождждык маленькі брызгае, часам галінкі бярэзьніку прыдарожнага сьцёбаюць седаком па тварах разгарачаных... ім гэта прыемна... Яны ўкруціўшыся дрэмлюць, качаюцца...

Пад п'яную галаву Мамэрт закіраваў каня на бок, дзе была калдобіна з вадой... Раптам... нехта вяркнуў і змоўк...

Пярэднія калёсы спыніліся... ваўтузяцца там нешта, сапуць.

Што гэта, ці не разбойнікі?!

Гэта пані-матка, дрэмлючы, занадта раскалыхалася ў бакі, дык, як конь зьвярнуў з дарогі і калёсы збочыліся, яна, як пампушка, як клубок, уся абчапана буркамі, коўдрамі і хусткамі звалілася ў калдобіну і ад перапуду вяркнула.

Саскочыў Стась, адшукаў яе напалову ў вадзе і змоклую выцягнуў; Мамэрт і Уршуля трымалі коні.

З вялікім трудом усадзілі пані-матку назад, уздыхнулі колькі разоў з прычыны гэткага няшчасьця і ехалі далей.

Колькі вёрст праехалі ціха, без здарэньня...

Туп-туп, туп-туп... конікі тупалі мерна, вязучы да Залычча сьпячых гаспадароў.

Вось вёска Азаднікі... Зьехалі ўніз з гары, праехалі мост, едуць на гару...

Раптам... што гэта? Задні конь стаў, бо напхнуўся на калёсы.

Стась запытаўся Мамэрта:

— Ну, што-ж заснуў там?!

Матка адазвалася:

— Конь з пярэдняй парай калёс неяк адчапіўся і пайшоў.

— Дык што гэта такое?—пытаўся прастрашаны Стась.

— А нічога!—спакойна казала пані-матка:

— Гэта шворан выехаў дык і асталіся... Але, дзякуй Богу, і Мамэрт ёсьць ужо!—закончыла яна, — і праўда, той прывёў-ткі каня. Стась зьлез, панатужыліся і ўшчапілі шворан на месца... Ехалі далей...

Прайшоў сон ад страху і нязвычайных здарэньняў, (а матцы-пані і холад ад макраты адзежы дакучаў).

Але вось бліснула сьвятло з вакна фальварку Залычча... Гэна стары пан Лычкоўскі пры лямпе смаркатачцы, з работніцай і парабкам адмаўляюць ружанец за шчасьлівы паварот сваіх родных.

Чу... Загручэлі на дварэ калёсы і затарабаніла каламажка.

Схамянуўся стары... Вось і яны, дзенькі Табе, Божачка! І ён, тарапліва кульгаючы, пашоў адчыняць ім дзьверы.

А. В.

(Канец).

— У **Рэвэлі** (Эстонія) арыштована 30 выдатных камуністаў, якія нібыто меліся арганізаваць шырокія дэманстрацыі ў прыбалтыцкіх краёх з прычыны дзесятых угодкаў сусьветнай вайны.

— На паседжаньні ніжняе **ангельскае** палаты парлямэнцкі сэкрэтар адміралтэйства Аліён заявіў, што ўрад замерваецца ў хуткім часе склікаць новую *міжнародную конфэрэнцыю* па пытаньню аб абмежаваньні азбраеньняў.

— „New Iork Herald" піша, што на нарадзе Пуанкарэ, Юза і Фоша, апошні заявіў аб неадмове Нямеччыны ад палітыкі рэваншу, дзеля чаго Францыя павінна, не вядучы мілітарыстычнае палітыкі, загарантаваць ўсё такі сябе ад магчымасьці нямецкага нападу.

— Паміж **Пэрсіяй і Паўночна-Амэрыканскімі Злучанымі Штатамі** ўладжаны конфлікт з прычыны забойства ў Тэгэране Амэрыканскага консуля.

— Паводлуг вестак з **Бразыліі**, ў месьце Сан-Паўлё адбываюцца вялізныя маніфэстацыі з прычыны занядьця яго ўрадовым войскам.

— 4-га жніўня выехала з Бэрліну ў Лёндан **нямецкая** дэлегацыя.

— 3-га жніўня ў **Бэрліне** падчас вулічных маніфэстацыяў з прычыны дзесятых угодкаў вайны адбыліся спатычкі паміж камуністамі і нацыяналістамі. Камуністы раскідалі рэвалюцыйныя адозвы і сьпявалі інтэрнацыянал. Занатована 300 няшчасных здарэньняў здратаваньня жанчын і дзяцей падчас завірухі.

— Ангельска-савецкая конфэрэнцыя ў Лёндане перарвалася з прычыны немагчымасьці дайсьці да паразуменьня.

— 31-га ліпня ў **Маскве** падпісаны аканчальны пратакол аб устанаўленьні граніцы паміж Польшчаю і радавымі рэспублікамі: Беларусьсю, Украінай і Расеяй.

— **Амэрыканскі** міністар Юз выехаў увечары 4-га жніўня з Бэрліна цераз Брэмэн у Амэрыку.

— У **Бэрліне** прадстаўнікі прафэсыянальных саюзаў 4. VIII. мелі нараду з міністрам працы аб ратыфікацыі вашынгтонскае конвэнцыі датычна 8 гадз. рабоч. дня.

Агляд прэсы.

Нарысаваушы агульнае палажэньне справы 8 гадзіннага дня працы у Англіі і Францыі, і паказаушы на маючую адбыцца у верасьні канфэрэнцыю у Жэнэве з удзелам міністрау працы Англіі, Францыі і Нямеччыны, „Robotnik" гэтак тлумачыць сапраудныя прычыны распараджэньня п. міністра Дароускага аб 10-гадзінным дні працы у В. Сілезіі:

> Запраўдным пабуджэньнем, каторым кіраваліся прадпрыемцы — немцы, выраз якога даў у сваім распараджэньні п. Дароўскі, было тое, каб *ласьне з увагі на міжнародную вашынгтонскую конвэнцыю узмацаваць адпор прамысловага Левіатана ў Нямеччыне супроць конвэнцыі, прыйсьці з дапамогай Левіятанам у мэталевай прамысловасьці, ліцейнай і горнай у Францыі і Бэльгіі*. Адным словам загад п. Дароўскага ёсьць часткай вялікага выступленьня эўропэйскіх Левіатанаў супроць 8-гадзіннага дня працы на карысьць 10-гадзіннага.
>
> Што гэта так, даводзяць ня толькі вышэйпаданыя факты, але й спрыяньне, якое спаткаў гэты загад срод прамысловых сфэраў Польшчы. Бачаць яны ў ім пачатак да нарушэньня 8 гадзіннага работніцкага дня ўва ўсёй Польшчы і ўва ўсіх галінах працы. Толькі гэтак яны разумеюць загад п. Дароўскага.

„Kurjer Poranny" з прычыны дзесятых угодкау сусьветнай вайны, вынесшай Польшу на сьвет незалежнага істнаваньня, аддаецца сумным успамінам аб палажэньні польскага народу у пачатку вайны, застаушай яго у кайданох пераможнікау. Сэнтымэнтальнасьцю і людскасьцю аддаець ад гэтых успамінау гістарычнага прабегу польскім народам апошняга дзесяцілецьця да сучаснага мамэнту, калі:

> .. вярней, спакайней і пагодней можам ўжо проціставіць сябе варожым сілам, як у тых лёсавых днях, перад дзесяцьма гадамі, каторыя застаклі нас распарушаных, безбаронных, кінутых на волю лёсу.

Што яшчэ заслугоувае увагі беларуса у гэтым артыкуле, дык гэта успамін аб тых справядлівых надзеях, якія пакладау польскі народ у часе свайго заняпаду і няволі на сваю родную мову.

> ...адна з найясьнейшых і найчысьцейшых крыніц будучыны плывець праз злучаўшую нас бацькаўскую мову...

Вось у чым бачылі палякі свою будучыну і як бачым цяпер, не ашукаліся, бо пакуль „жыве мова — жыве народ".

„Echo Warszawskie" гэтак пачынае свой артыкул, пасьвечаны дзесятым угодкам сусьветнай вайны:

> Мобілізацыю розумаў праводзілі ужо перад 1914 годам, праводзілі яе ў працягу ўсей вайны і дагэтуль ня толькі не правялі моральнай дэмобілізацыі, але яшчэ горш, бо ёсьць азнакі мобілізацыі ў Нямеччыне, каб адыграцца.

Разьбіраючыся у прычынах сусьветнае вайны і большасьць іх адносячы да Нямеччыны, газэта і у сучасны момант ня відзіць тэй сілы, што магла-б забясьпечыць спакой:

> Польшча . . . патрабуе большага ліку гарманіруючых элемэнтаў, як усякае іншае гаспадарства. Мы створаны на вялікае гаспадарства, але ня маем апарату, патрэбнага імпэрыі (mocarstwu).

Прыпісаваючы вайне прычыны адраджэньня Польшчы, газэта канчае:

> Дзякуючы праклятай усюды вайне Польшча паўстала; багаславім момэнт, але глядзем, каб нам не праклінаць вайны.

Цікавае „пісьмо з крэсау" прыводзіць „Gazeta Warszawska" у № 209. Вось кароткія цытаты з гэтага пісьма, якімі польская прэса нас далёка ня песьціць:

> „Дай спакой, абарані нас" — вось лёзунг, што сьведчыць аб гуманітарных асновах нашых папярэднікаў, спрадвекаў сюды прыбылых...
>
> Ласьне з Беларусамі жылі мы заўсёды у традыцыйнай згодзе. Чаму?...
>
> ...шляхціц, вядучы свой племярод ад батораўскіх асаднікаў, глядзеў на зямлю не як на „гешэфт", а як на традыцыю...
>
> Што Дзьвіна ня ёсьць Расея, што Беларусь ня ёсьць Расея — гэту праўду фанатычна бараніла польская шляхта на Беларусі — шляхта Баторага. Адсюль — цесны саюз гэтай шляхты з беларускім народным рухам...

У канцы гістарычнага агляду сужыцьця польскай шляхты з беларусамі, аутор пісьма выказваецца аб сучасным стане крэсау:

> Нашто рабіць беларускую школу, калі дзеці ў ёй будуць напалову галодны? Нашто абцяжваць народ школьным прымусам, калі народ гэты занядбаны матар'яльна? Справа малазямельных нідзе не стаіць так востра, як на беларускіх

ТЫПЫ ПАЛЕСЬСЯ.

Рубежыцкая кантора.

— Што рабіць? што рабіць? — ламау сабе галаву ужо пасівеушы спраунік, седзячы у сваім габінэце за пісьменным сталом, на якім перад ім ляжала вялікая купа паперау і добры куфаль піва.

— А каб вас паляруш пабрау! — лаяуся спраунік б'ючы сабе па лысіне.

Відаць было, што перад ім стаяла заданьне ня лёгкае, бо усю галаву і твар яго пакрыу пот і колькі ён ні думау, а папера, якую ён чытау ужо з двадцаць разоу, казала ясна, калі ён, спраунік, N-скага павету, ня зьліквідуе Рубежыцкае канторы, дык яму прыдзецца падацца у адстауку, ды гэта што, а проста папера пагражае судом!

Вось на і выкусі!

Ужо дзесяты раз выходзіу дамавы стражнік, дзеля услуг?.. звацъ яго высокаблагародзіе на абед, бо *барыня* кажа, што смажанае парасе астыне, спраунік, хоць і глытау сьліну, але пасылау яго, памінаючы усіх прабабак, к чортавай *мацеры*.

Дык і гэта яшчэ так як сяк, добра было-б, але горай за усё было тое, што нават патрэт цара Аляксандра Трэцяга, які вісеу на сьцяне паміж двух вокнау над сталом, глядзеу на яго сурова і, здаецца, цар, усьмяхаючыся сабе у бараду, казау:

— Ну-с, пане палкоуніку, пакажэце сваё стараньне і здольнасьць...

Дарэмна глядзеу спраунік на патрэт, стараючыся знайсьці там выхад, але заусёды спатыкау суровы пагляд цара з усьмешкай.

Нарэшце, ня вытрымау спраунік і, моцна вылаяушыся, падняуся з крэсла і рашыу такі пайсьці паабедаць.

— Ну, і нап'юся! — прабурчау спраунік, бяручыся за клямку дзьверау. Але тутака як-бы хто яго піхнуу у бок і спраунік адвярнууся і зірнуу на патрэт цара. Што за праява?! Яму здалося, што цар кіунуу яму галавой і сказау: — Вось гэта правільна, раней выпіць, а пасьля дзела.

Але, апамятаушыся, спраунік плюнуу і вышау з габінэту...

Абед падходзіу ужо да канца, калі спрауніку далажылі, што станавы прыстау прыбыу, якраз з боку Рубежыцкае канторы.

— Ага! — зароу спраунік. — Пазваць! Згнаю! У Сыбір заганю! Разьнясу!

Праз момэнт перад ім стаяу, трасучыся як у ліхаманцы, зьбялеушы станавы з пакетам у руцэ.

— Ну? — загрымеу на яго спраунік.

— Так што, маю гонар дала...

— К чорту, к чорту! — загрымеу на яго спраунік. — А кантора, кантора як?! — роу п'яны спраунік. — Усё такі істнуе? А? істнуе?!

— Так што, пане палкоуніку, прыймау меры, але ось мала што не 23 стражнікі і 3 вураднікі забіты... лапатау станавы.

— Што, што? Забіты?—закрычау спраунік. — Гэтага яшчэ не хапала! У Сыбір! — грымнуу кулаком па стале спраунік і ускочыу на ногі.

— Зьлітуйцеся, вось рапарт, прачытайце! — залапатау сьлязьліва станавы.

— Ладно! — гаркнуу спраунік і, хістаючыся, скіраваўся у габінэт. За ім на наскох папоуз, спусьціушы галаву, станавы.

Доуга чула жонка спрауніка з габінэту грамавы бас мужа і сьлязлівы енк станавога. Часта туды насіу стражнік Аудыцкі піва, а пасьля моцнай лаянкі і памінаньня усіх кузькіных матак, зьбялеушы Аудыцкі вынес адтуль таз з запэцканай крывёю вадой. Што там было, ніхто ня ведау, бо на пытаньне пані, Аудыцкі паказау пальцам угару, ды сказау:

— Што там было — Богу ведама ды цару... толькі ось прыказана падаць гарэлкі ды добрай закускі.

Калі апошні прыказ быу споунены, голас спрауніка сьціх і жонка нават чула, як быццам нехта у габінэце з кімсь цалавауся. Яе жаноцкае сэрца трохі закалацілася, учуушы цмокі пацалункау, але думка, што у габінэце мужа, апроч станавога, нікога няма, яе супакоіла і яна пашла спаць.

— Мусіць прыйшлі да згоды, меркавала яна, і плян аб ліквідацыі Рубежыцкае канторы знайшоуся!...

У той самы час, калі спраунік з станавым прыдумоувалі пляны на зьнішчэньне Рубежыцкае канторы, у гэтай самай канторы у хаце, сярод глухога лесу, стаяу гоман, чууся рогат і сьмех.

— Ну, і дзярбалызнулі мы яго з Гаурылам па макауцы, у шартраз разьляцелася! га, га, га!

— Лоука, шчыльна зрабілі! — рагатау Дзядзёнак, праводзячы рукой па рыжай барадзе, а другою ляскаючы па плячы свайго спадручнага Галабурду.

— А коні тутака? — пытау ён.

— Тутака, — адазваліся галасы

— Добра, добра, вып'ема за спакой душ!— зарагатау Дзядзёнак і наліу у шклянкі гарэлкі.

Рубежыцкая кантора гуляла...

Уся акруга траслася ад страху перад грабежнікамі. Ня было ніводнага двара, сяла і вёскі, каб ня плаціла яна дані, калі хацелі гаспадары, каб коні іх былі цэлыя і хаты ня спалены.

Дзяргач.

(Працяг будзе).

крэсах. За тое што: 1) гэтыя крэсы найменей апрамыслоўлены і 2) найменей эміграўюць. Калі ня зможам іх упрамысловіць, трэба цесна зьвязаць унутраную адміністрацыю з нашай эміграцыйнай палітыкай, як гэта робяць Італьянцы, а з другога боку не даваць нашых эмігрантаў эксплёатацыі чужаземцаў...

...Вывеска ў постаці нашай лібэральнай конституцыі — зусім не задаволівае. Трэба зразуменьня пяршарадных, эканамічных патрэб, патрэбны чэсны і спраўны урадьнік, патрэбна слова, падпёртае дзелам.

Фінансавыя справы.

Як паступае падатак ад маемасьці.

На ліпень месяц прэлімінована было паступленьне з 1-ай раты падатку ад маемасьці у размеры 25 мільёнаў злотых.

Паводлуг рапартаў Ізбаў Скарбовых у працягу паўмесяца — з 1-га да 15-га ліпня гэтага году паступіла на рахунак 1 ае раты падатку ад маемасьці 13.889.704 злотых, а значыцца больш як палова сумы, прэлімінованае на ліпень месяц.

Найбольш паступленьняў дала Ізба Скарбовая Варшаўская — 3.447.192 злотых — і Пазнанская 2.504.533 злотых; далей Ізба Скарбовая ў Катавіцах — 1.628.284 злот. — і ў Львове — 1.341.755 злотых.

Лодзь стаіць аж на пятым месцы — яна дала 1.064.437 злот.

Кракаўская Ізба Скарбовая дала 851.903 злот., Келецкая — 709.329 злот., Грудзёндзкая — 702.618 злот., Люблінская — 604.236 злот., Беластоцкая — 317.077 злот., Віленская — 327.673 злот., Берасьцейская — 205.725 злотых і Луцкая — 189.942 злот.

Ападаткаваньне піва.

У апошнім нумары „Dziennika Ustaw“ апублікованы закон 12 чэрвеня гэтага году аб ападаткаваньні піва.

Падатак ад вырабы піва зьбіраецца наперад; піва, якае прывозіцца з-за граніцы, альбо з Гданску будзе таксама ападаткоўвацца.

Піва, якое пад скарбовым кантролем вывозіцца за граніцу — свабоднае ад спажыўнога падатку.

Ападаткаваньне пачнецца з 1-га студня 1925 году.

Плаціць падаткі трэба да сроку.

Платнікі дзяржаўных падаткаў неаднакроць скардзяцца на тое, што з іх бяруць штрафы за прасрочку, ня гледзячы на тое, што падаткі заплацілі перад срокам церав пасрэдніцтва Р. К. О.

З гэтае прычыны Міністэрства Скарбу выясьняе, што абарот у Р. К. О. цягнецца, прынамсі, з тыдзень, а дзеля гэтага сумы, заплачаныя ў аддзелы Р. К. О. за дзень або два перад аканчальным срокам, паступаюць у Скарбовыя Касы ўжо пасьля сроку. І вось дзеля гэтага платнікі, якія не хочуць трапляць на экзэкуцыйныя меры, павінны плаціць падаткі, прынамсі, за некалькі дзён да аканчальнага сроку.

Пасьля сроку платнікі павінны ўносіць падаткі толькі ў Скарбовыя Касы, якія аблічаюць адразу штрафы за прасрочку; а плацячы падаткі пасьля сроку пры пасрэдніцтве Р. К. О., платнікі натрапляюць на паўторную павестку і кошт экзэкуцыі.

У С.С.Р.Р.

Праф. Адамаў аб віноўніках вайны.

З прычыны дзесятых угодкаў абвешчаньня вайны маскоўскія „Известия“ публікуюць артыкул прафэсара Адамава, ў якім на аснове цэлага раду дакумэнтаў даказваецца, што Пуанкарэ і Мільеран пробавалі выклікаць вайну яшчэ ў канцы 1912 году.

Тады яны запрапанавалі Расеі пачаць вайну з Аўстрыяй, як быццам дзеля таго, каб памагчы Сэрбіі, а сапраўды з тэю мэтаю, каб даць Францыі магчымасьць разам з Расеяй і Англіяй пачаць барацьбу проці Нямеччыны і Аўстрыі. У сваім артыкуле Адамаў прыводзіць перапіску Пуанкарэ з тагочасным расейскім паслом у Парыжы Ізвольскім і ссылаецца на іхнія гутаркі. Ізвольскі падтрымліваў катэгорычнае трэбаваньне Пуанкарэ перад расейскім урадам. Адамаў публікуе данясеньні ваеннага агента Ігнацьева аб гутарцы з Мільеранам 19 сьнежня 1912 году. На заяву Ігнацьева, што Расея ня хоча выклікаць эўропэйскае вайны, Мільеран адказаў: „Пэўна-ж, гэта вашая справа, але вы павінны ведаць, што мы гатовы да вайны, і гэта трэба ўзяць пад увагу“. Адамаў робіць вывад, што калі-б царскі ўрад паслухаў рады Мільерана і Пуэнкарэ, дык сусьветная вайна паўстала-б у 1912, а ня ў 1914 годзе.

Жыцьцё провінцыі.

Сяло БАКШТА, Валожынскага павету.

У нас тутака пануе вялікі неспакой з прычыны таго, што, дзякуючы частым навальніцам, на лугох стаіць вялікая вада, якая не дае касіць травы. Шмат гаспадароў застанецца бяз сена, дзеля таго гаспадары пачалі прадаваць жывёлу. Так, напрыклад, бычка-пярэзімка магчыма купіць за пяць даляраў. Страх перад гібельлю апошніх асгаткаў сенакосу вісіць над жыхарамі, амаль не над цэлай нашай вакругай. Магчыма спадзявацца таксама, што частыя дажджы папсуюць авёс, ячмень, бульбу і не дадуць зжаць жыта.

Трэба было-б, каб гідратэхнічны аддзел, калі гэтакі істнуе (альбо іншая установа) заняўся гэтай справай і дапамог жыхаром вызваліць з бяды хоць часьць сена. Бо, як памятаюць нашы жыхары, даўней губэрнскія гідратэхнікі рабілі гэтак, што ваду спушчалі ў раку Бярозу і Сьвіслач, але відаць, што пакуль сонца ўзойдзе, дык раса вочы выесьць.

Сівы Макар.

Веска ЛЕБЕДЗЕВА.

Да гэтага часу мы адтрымывалі толькі адну Беларускую газэту. Цікава зрабілася нам. Чаму, мяркуем, беларусы-дзеячы замест таго, каб дружна працаваць на карысьць свайго народу, лаюцца паміж сабою. На чыю карысьць гэтыя спрэчкі?

Вось цікава нам стала, папрасілі аднаго жыхара, які ехаў у Вільню, прывязьці абедзьве беларускія газэты.

Прывёз, прачыталі і ўглядзелі, што „Сын Беларуса“ вельмі нэрвуецца, а „Грамадзкі Голас“ ціша спакойна і пачынае нейкую рэальную працу, і пастанавілі выпісаваць газ. „Грамадзкі Голас“.

Янка Быкоўскі.

Навіны у тры радкі.

— Паміж Кракавам і Крыніцай на поезд напалі бандыты ўночы 2 жніўня. Есьць раненыя. Бандыты ня злоўлены.

— 29-га Ліпня на дарозе паміж Станіславовам і Богардчанам на пошту напала збройная банда і аграбіла 50.000 злотых, пасьля чаго схавалася ў лесе.

— У Баранавіцкім павеце злоўлены тры бандыты, аграбіўшыя 26 ліпня купцоў, ехаўшых паміж Баранавічамі і Ведзьмай.

— Падчас мітынгу Р. Р. S. ў Варшаве 3 га жніўня, адбылася спатычка. 11 чалавек ранены. Камуніст Бялы забіты.

Тутэйшая хроніка.

— Беларускае Грамадзянскае сабраньне. 4/8 адбылося пасяджэньне рады старшыняў.

Разглядалася гэткая павестка дня: 1) Разгляд заяваў, 2) справаздача Прэзыдыуму, 3) устройства заўсёднага Беларускага тэатру ў Вільні і вандроўнага на провінцыі; 4) арганізацыя курсаў Беларускае мовы; 5) выдавецтва кніжак і месячнага журнала; 6) выданьне календара на 1925 г. і бягучыя пытаньні.

Рада старшынь пастанавіла: заявы п. п. Трэпкі, Станскага і Грыневіча прыняць да ведама, заяву Сямёнава уважыць і выдаць яму 50 злотых, проект аб тэатры зацьвярдзіць, проект аб курсах Беларускае мовы — даручыць Прэзыдыуму як найхутчэй выпрацаваць. Выдавецтва кніжак, журнала і календара даручыць камісіі пачаць зараз-жа.

Далейшае паседжаньне адбылося пры зачыненых дзьвярох.

— Справы праваслаўных. У палове жніўня месяца ў Пачаеве адбудзецца чародная сэсія сьв. сыноду праваслаўнае царквы ў Польшчы. На сэсію выяжджае архіепіскап Хвядос. Паміж іншымі пытаньнямі будзе разглядацца справа рэарганізацыі духоўнай сэмінарыі.

— Заява ў магістрат. Камітэт па арганізацыі спатканьня вэнгерскіх студэнтаў зьвярнуўся ў магістрат з заяваю, просячы заплаціць 134 злотыя, патрачаныя на сьнеданьне ў чэсьць гасьцей.

— Царкоўныя пакеты і пошта. Паштовы ўрад разьясьніў, што благачынныя і сьвяшчэньнікі праваслаўных цэркваў маюць права высылаць пакеты са сваею пячаткаю без паштовых марак.

УСЯЧЫНА.

Сучасны гарэм.

Слова гарэм вычароўвае звычайна у ўяўленьні эўропэйца абразы нейкіх фантастычных оргіяў, дзікае барацьбы закаханых супернікаў, таямнічага, ахмяляючага, жаночага харастве.

Усе гэныя прыгожыя казачкі ёсьць аднак-жа толькі маной, недаразуменьнем, калі гутарка ідзе аб сучасным гарэме, які ёсьць нішто іншае, як толькі недаступная для невядомага гасьця, частка ўсходняга дому.

У процівагу Турцыі, гдзе роўнапраўе жанчын перамагло надта-ж хутка, ў Эгіпце традыцыя гарэмаў яшчэ трывае, хоць і тут адукацыя і становішча жанчын падлягае сталай эвалюцыі.

Паводле рэлігійных прадпісаньняў Ісляму, кабета ня можа паказвацца, з незаслоненым тварам, на вуліцы, або пры мужчынах, якія ня ёсьць яе блізкімі сваякамі. Але гэныя старыя забабоны пакрысе уступаюць.

Непразрыстая, тайная заслона уступіла сяньня месца тонкай, быццам я павучынкі, белай вуальцы, разьнятай ад вуха да вуха.

Няграбіны, скрываючы формы плашч „Habera“, перамяніўся ў шыкарную накідку з чорнага шоўку, а з-пад зграбнага турбану выглядаюць какетліва фрызаваныя касмачкі Эгіпцянак.

У некаторых эгіпецкіх дамох завёўся абычай, што муж прымае асабліва прівілегіраваных госьцяў супольна з жонкай.

Гэта, зразумела, зьяўляецца навінкай, якая недаспадобы вельмі кансэрватыўна настроеным эгіпцянам.

Эгіпцянка, знаходзячыся ў кінэматографе, маець заслонены твар; шмат горай стаіць справа, калі яна пайдзе ў тэатр, бо там, у тэатральнай лёжы, яна прымушана хаваць бліск сваіх каштоўнасьцяў і парыскіх туалетаў, у цынкавай клетцы з ваконцамі!!!

Эгіпецкая моральнасьць не дазваляе кабетам жыць у гасьцініцы, а калі яны прымушаны абставінамі да карыстаньня з апошніх, дык уваходзяць і выходзяць праз „чорны ход“! Кавярні і рэстараны, пакуль што, для прававерная Эгіпцянкі яшчэ не даступны!!

Вось табе і 20-ты век!

Паштовая скрынка.

Акулічу.

Грошы адтрымалі. Газэту высылаем.

Несьвіж. Адвакату Сьвірыду.

Грошы адтрыманы. Газэта высылаецца.

Арціпіэўскаму.

Падпісныя грошы адтрыманы. Газэту высылаем.

Міхалу Радзіку.

Вашы пісьма і тэлеграму адтрымалі. Газэты Вам не пасылалі і не пасылаем; дзівімся Вашай безгрунтоўнай правакацыі.

Адвакату Бірукову.

Пісьмо Ваша адтрымалі, адрэс перамянілі. Газэту высылаем.

Багдзевічу Адаму.

Пісьмо і грошы адтрымалі, газэту пасылаем. На Вашае пытаньне можам пацьвярдзіць, што гэта праўда.

Страшыцкаму, С. Саковічу, А. Асіповічу, А. Магіер, П. Казаневічу, Л. Крычынскай і Піліпу Маскаліку.

Пісьмы адтрымалі; газэту высылаем.

Выдавец: Беларускае Грамадзянск. Сабраньне. Рэдактар: Язэп Салавей. Друкарня „Lux“, вул. Жэлігоўскага, 1. Тэлеф. № 203.